

DÜĞÜN - BİR ALMAN
DOSTA MEKTUPLAR

ÇEVİRİ: TAHİRİN YÜZET

ALBERT CAMUS

8. BASKI

can
modern

ALBERT CAMUS
DÜĞÜN
BİR ALMAN DOSTA
MEKTUPLAR

Can Modern

Düğün / Bir Alman Dosta Mektuplar, Albert Camus

Fransızca aslından çeviren: Tahsin Yücel

Noçes

© 1950, Éditions Gallimard, Paris

© 1995, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Lettres à un ami allemand, Albert Camus

© 1948, 1972, Éditions Gallimard, Paris

© 1995, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1995

8. basım: Nisan 2020, İstanbul

Bu kitabın 8. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı, iç baskı ve cilt: İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri

Çobançeşme Mah. Altay Sk. No: 8

Yenibosna-Bahçelievler, İstanbul

Sertifika No: 44066

ISBN 978-975-07-3459-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750734595

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ALBERT CAMUS
DÜĞÜN
BİR ALMAN DOSTA
MEKTUPLAR

DENEME

Fransızca aslından çeviren

Tahsin Yücel

Albert Camus'nün Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Yabancı, 1981

Ecinniler, 1989

Yolculuk Günlükleri, 1991

Mutlu Ölüm, 1991

Tersi ve Yüzü, 1992

İlk Adam, 1994

Yaz, 1994

Başkaldıran İnsan, 1995

Sürgün ve Krallık, 1996

Sisifos Söyleni, 1997

Veba, 1998

Düşüş, 1999

Asturya'da İsyan / Bütün Oyunları 1, 2015

Caligula / Bütün Oyunları 2, 2015

Yanlışlık / Bütün Oyunları 3, 2015

Sıkıyönetim / Bütün Oyunları 4, 2015

Adiller / Bütün Oyunları 5, 2015

ALBERT CAMUS, 1913 yılında, Cezayir’de dünyaya geldi. Cezayir Üniversitesi’nde sürdürdüğü felsefe öğrenimini sağlık nedenleriyle yarıda bıraktı. 1938’de Paris’e gitti, ilk yapıtları *Tersi ve Yüzü* ve *Düğün* bu dönemde yayımlandı. Edebiyat dünyasına asıl girişini, 1942’de yayımlanan *Yabancı* adlı romanı ve *Sisifos Söyleni* başlıklı felsefi denemesi belirledi. Birbirini tamamlayan bu iki yapıtta, varoluşçu izler taşıyan “saçma” felsefesini geliştirdi. *Başkaldıran İnsan*, *Yaz*, *Sürgün* ve *Krallık* isimli eserleriyle hem edebiyat hem de düşünce alanlarında yetkinliğini kanıtladı. *Mutlu Ölüm* ve *İlk Adam* adlı romanları ölümünden sonra yayımlandı. 1957’de Nobel Edebiyat Ödülü’ne değer görülen ve bugün XX. yüzyıl edebiyat ve düşünce dünyasının en önemli adlarından biri kabul edilen Albert Camus, 1960 yılında bir araba kazasında yaşamını yitirdi.

TAHSİN YÜCEL, 1933’te doğdu. Galatasaray Lisesi ve İÜ Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü’nü bitirdi. Öğrencilik yıllarında Varlık Yayınları’nda çevirmen ve daha sonra yazı işleri müdürlüğü yaptı. Mezun olduğu bölümden 2000 yılında profesör olarak emekliye ayrıldı. Öykü derlemeleri, romanları, bilimsel araştırmaları ve kurumsal yazılarının yanı sıra Balzac, Flaubert, Daudet, Gide, Simenon, Colette, Jean Giraudoux, Proust, Camus, Sartre, Malraux, Saint-Exupéry gibi yazarların eserlerini dilimize kazandıran Yücel, 1984 yılında Azra Erhat çeviri Üstün Hizmet Ödülü’ne değer görüldü, 1997’de Fransız hükümeti tarafından Palmes Académiques Nişanı, Commandeur derecesi verildi.

İçindekiler

DÜĞÜN

Sunuş	13
Tipasa'da Düğün	19
Cemile'de Yel	27
Cezayir'de Yaz	35
Not	47
Çöl	49

BİR ALMAN DOSTA MEKTUPLAR

Sunuş	65
İtalyanca basıma önsöz	75
Birinci Mektup	77
İkinci Mektup	83
Üçüncü Mektup	91
Dördüncü Mektup	97

DÜĞÜN

Sunuş

Düşün, Albert Camus'nün Cezayir'de yayımladığı iki gençlik kitabından ikincisi. Birincisi, *Tersi ve Yüzü*, 1935-1936 yılları arasında yazılmıştır. Bu ikinci kitapsa 1936-1937 arasında yazılıp 1938'de basılır. İki kitap arasındaki ortak özellikler, ortak izlekler de hemen belli eder kendilerini: yeryüzü yaşamından sonrasının ve yeryüzü yaşamından yukarısının yadsınması, bir de bu yeryüzünün, toprağın, denizin, göğün dayanılmaz güzelliklerinin coşkuyla yüceltilmesi. Ancak Camus aynı dönemde yazılmış denemeleri iki ayrı kitaba böldüğüne göre, arada bir ayırım da olmalı.

Doğrusu, bu ayırım da kolaylıkla görülür: *Tersi ve Yüzü*'yü oluşturan denemeler, daha çok insanı, insan davranışlarını yansıtırken, bunun sonucu olarak da öyküyle deneme arasında yer alırken *Düşün*'ü oluşturan dört denemenin dördü de öncelikle yeryüzüne yönelir; denizin, dağın, tepenin, ağacın, otun, kent, yıkıntının, mezarlığın coşkulu, sevecen ve umutsuz bir bakıştan yansıyan betimlerini ve bu betimlerin tüm görkemiyle yansıtmaya çalıştığı nesnelere çıkarılan bir yaşam anlayışını sunar bize.

Bu arada, tıpkı *Tersi ve Yüzü* gibi, hem anlatımı, hem yoğun düşünce yüküyle, *Düşün* de birkaç yıl sonrasının büyük yazarını muştular.

TAHSİN YÜCEL

Yayıncının notu

Bugün yeniden basılan bu denemeler 1936-1937 yıllarında yazılmış, sonra 1938'de, Cezayir'de az sayıda basılmıştı. Yazar bunları deyimın tam ve sınırlı anlamıyla birer "deneme" olarak görmekten hiç vazgeçmemiştir. Bu yeni basımı, üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan sunuyoruz.

“Cellat, Kardinal Carrafa’yı ipek bir ipe
boğarken ip koptu: İki kez baştan başlamak
gerekti. Kardinal cellata baktı, gönül indirip de
tek sözcük söylemedi.”

STENDHAL
La Duchesse de Palliano (Palliano Düşesi)

TİPASA'DA DÜĞÜN

İlkbaharda, Tıpasa'da tanrılar oturur ve tanrılar güneşin ve pelinotu kokularının, gümüş zırlı denizin, el değmemiş mavi gökyüzünün, çiçeklerle kaplı yıkıntılardan ve taş yığınları arasında kabarmış ışığın içinde konuşur. Kimi saatlerde, ortalık güneşten kapkardır. Gözler, kirpiklerin ucunda titreyen ışık ve renk damlalarından başka bir şey yakalamaya çabalasa da boşuna. Kokulu bitkilerin oylumlu kokusu gırtlığı yakar ve zorlu sıcakta insanı boğar. Görünümün sonunda, Selif'in kara kitlesini zor görürüm; köyün çevresindeki tepelerde kök salar, gidip denizde çömelmek üzere güvenli ve ağır bir uyumla sarsılır.

Şimdiden koya açılan köyden geliyoruz. Sarı ve mavi bir dünyaya giriyoruz, burada Cezayir'in yaz toprağının kokulu ve yakıcı soluğu karşılıyor bizi. Her yanda çiçekli begonviller villaların duvarlarından yukarı tırmanmış; bahçelerde kırmızısı hâlâ solgun Japon gülleri, kaymak gibi dolgun bir sürü pembe gül ve uzun, mavi süsenlerin güzelim kenar süsleri. Tüm taşlar sıcak. Bizim sarı düğünçiçeği rengi otobüsten indiğimiz saatte, kasaplar kırmızı arabalarında sabah dolaşmasına çıkmışlar ve boruları insanları çağırıyor.

Limanın solunda, kuru taşlardan bir merdiven sakı-

zağaçları ve süpürgeotları arasında yıkıntılara inmekte. Yol küçük bir deniz fenerinin önünden geçip ovanın içine dalıyor. Daha şimdiden, bu fenerin dibinde, mor, sarı ve kırmızı çiçekli kocaman, kalın bitkiler, denizin bir öpüş sesiyle emdiği ilk kayalara doğru iniyor. Yelin ve yüzümü- zün yalnız bir yanını ısıtan güneşin altında, ayakta, ışığın gökten inişine, kırıksız denize ve ıslıl ıslıl dışlarının gü- lümsemesine bakıyoruz. Yıkıntılar ülkesine girmeden ön- ce son kez, birer seyirciyiz.

Birkaç adım yürüdükten sonra, pelinotları gırtlığımızı- za yapıyor. Külrengi tüyleri yıkıntıları göz alabildiğine örtüyor. Özleri sıcağın altında mayalanıyor ve dünyanın tüm uzamı üzerinde dünyadan güneşe cömert bir alkol yükselip göğü titretiyor. Aşka ve isteğe doğru yürüyoruz. Ders aramıyoruz, büyüklükten istenen acı felsefeyi de aramıyoruz. Güneşin, öpüşlerin ve yabanıl kokuların dı- şında her şey boş görünüyor gözümüze. Kendi payıma, burada yalnız olmaya çalışmıyorum. Buraya sık sık sev- diklerimle gelir, yüzlerinde aşkın yüzünün büründüğü duru gülümsemeyi okurdum. Burada, düzeni ve ölçü- yü başkalarına bırakıyorum. Tüm varlığımla doğanın ve denizin dev çapkınlığı sarıyor beni. Yıkıntılarla baharın bu evliliğinde, yıkıntılar yeniden taş olmuş, insanın zorla verdiği parlaklığı yitirip doğaya dönmüşler. Bu savurgan kızların dönüşü için, doğa da çiçeklerini esirgememiş. Fo- rumun döşeme taşları arasından, günciçeği ak ve yuvarlak başını uzatıyor, kırmızı sardunyalar, bir zamanlar ev, ta- pınak, alan olmuş şeylerin üstüne kanlarını akıtıyor. Çok bilginin Tanrı'ya getirdiği şu insanlar gibi, çok yıllar da yıkıntıları analarının evine getirmiş. Bugün geçmişleri en sonunda bırakıyor onları, hiçbir şey de kendilerini düşen şeylerin odağına getiren bu derin güçten uzaklaştırmıyor.

Pelinotu çiğnemekle, yıkıntıları okşamakla, solu- mamı dünyanın gürültülü iç çekişlerine uydurmaya ça-

lışmakla ne çok zaman geçirmişim! Yabani kokular ve uyuklayan böceklerin ezgileri içine gömülmüş durumda, gözlerimi ve yüreğimi ağzına dek sıcakla dolmuş olan bu göğün dayanılmaz büyüklüğüne açıyorum. Olduğumuz şey olmak, kendi derin ölçümüzü bulmak o kadar da kolay değil. Ama Chenoua'nın sağlam sırtına baktıkça şaşırtıcı bir kesinlik yüreğimi yatıştırıyordu. Soluk almayı öğreniyor, bütünleşiyor, gerçekleşiyordum. Tepeleri bir-biri ardından tırmanıyordum; her biri bir ödül saklıyordu bana; sütunları güneşin dolaşımını ölçen, önünden tüm köy, ak ve pembe duvarları ve yeşil verandaları görünen şu tapınak gibi. Bir de doğudaki tepede bulunan şu bazilika gibi: Duvarları kalmış ve çevresinde büyük bir bölüm içinde yeni çıkarılmış taş gömütler sıralanmakta; çokları topraktan ancak çıkarılmış, onun birer parçasını oluşturmaktalar daha. Bir zamanlar ölüleri saklamışlar içlerinde; şimdi adaçayları ve turpotları boy vermiş. Aziz Salsa Bazilikası Hıristiyan; ama bir açıklıktan baktığımız her seferde, bize dek ulaşan dünyanın ezgisi: çam ve servi ağaçları dikili tepecikler ya da yaklaşık yirmi metre ötede ak ak kabanar deniz. Aziz Salsa'yı taşıyan tepe dorukta düz ve revaklar arasından yel daha geniş esiyor. Sabah güneşinin altında, uzamda ağır ağır büyük bir mutluluk salınmakta.

Söylenlere gereksinim duyanlar ne zavallı. Burada tanrılar, günlerin koşusu içinde yatak ve belirleme noktası işlevi görür. Betimler ve şöyle derim: "İşte kırmızısı, işte mavisi, işte yeşili. Bu deniz, bu dağ, bunlar da çiçek." Burnumun altında sakızağacı toplarını ezmekten hoşlandığımı söylemek için Dionysos'tan söz etmeme ne gerek var? Daha sonra kendiliğimden düşüneceğim şu eski övgü şiiri Demeter'e mi yönelik: "Yeryüzünde bunları görmüş olan canlıya ne mutlu." Görmek, ve bu yeryüzünün üstünde görmek, ders nasıl unutulur? Eleu-

sis Mysterion'larında, gözleme dalmak yetiyordu. Burada, dünyaya ne kadar yaklaşısam az geleceğini biliyorum. Çıplak olmam, sonra da hâlâ toprağın özlerinin güzel kokuları içinde denize dalmak, berikini ötekinde yıkamak, toprakla denizin öylesine uzun zamandır dudak dudağa, özlemlerle beklediği kucaklayışı derimin üstünde düğümlemem gerek. Suyu girdiğimde, soğuk ve saydamsız bir macunun sarması ve yükselmesi, sonra burun akıntılı, ağız acı, kulaklar uğultulu dalış –yüzme, sularla parlayan kolların güneşte altın rengine girmek üzere denizden çıkışı ve tüm kasların bükülmesiyle yeniden inişi; bedenimin üstünde suyun koşusu, bacaklarımın suya böyle gümbürtüyle egemen oluşu– ve çevren¹ yokluğu. Kıyıda, kumlar üstüne düşüş, et ve kemik ağırlığıma dönmüş, güneşten şaşkın durumda, kendimi dünyaya bırakış, arada bir kollarıma bakış, kuru deri bölümlerinde, suyun kaymasıyla, sarı tüylerin ve tuz tozlarının belirmesi.

Mutluluk denilen şeyi burada anlıyorum: ölçüsüzce sevme hakkı. Bir tek aşk var bu dünyada. Bir kadın bedenine sarılmak, aynı zamanda gökten denize inen şu garip sevinci bağrına basmaktır. Az sonra, güzel kokularını bedenime sindirmek için pelinotlarının arasına atıldığım zaman, tüm önyargılara karşın, güneşin gerçeği olan, ileride de ölümümün gerçeği olacak olan bir gerçeği gerçekleştirdiğimin bilincine varacağım. Bu anlamda, yaşamımı, denizin ve şimdi şarkıya başlayan ağustosböceklerinin iç çekişleriyle dolu, sıcak taş tadında bir yaşamı oynuyorum burada. Esinti serin ve gök mavi. Bu yaşamı vazgeçişle seviyor ve ondan özgürce söz etmek istiyorum: Bana insan koşulumun gururunu veriyor. Oysa, sık sık söylediler bana: Bunda gururlanacak bir şey yok. Ha-

1. Ufuk. (Y.N.)

yır, var: bu güneş, bu deniz, gençliğinden hoplayan yüreğim, tuz tadında bedenim ve sevgiyle mutluluğun sarıyla mavide karşı karşıya geldiği uçsuz bucaksız dekor. Gücümü ve kaynaklarımı işte bunu fethetmek için kullanmalıyım. Burada her şey el değmemiş durumda bırakıyor beni, kendimden hiçbir şey bırakmıyorum, hiçbir maskeye bürünmüyorum. Yaşamamın güç bilimini sabırla öğrenmem yeter, bu bilim onların tüm yaşama sanatlarına değer.

Öğleden az önce, yıkıntılar arasından liman kıyısındaki bir kahveye doğru gidiyorduk. Beynimiz güneşin ve renklerin zilleriyle çınlarken gölge dolu salonun, yeşil ve buzlu kocaman nane bardağının karşılaşması ne güzel bir karşılama! Dışarıda, deniz ve kızgın, tozlu yol. Masanın başına oturmuş, sıcaktan apak göğün çok renkli kamaşmasını kıpır kıpır kirpiklerim arasında yakalamaya çalışıyorum. Yüzümüz terden ıslak, ama bedenimiz üzerimizdeki hafif ve ince kumaşla serin, hepimiz bir dünyayla düğün gününün mutlu yorgunluğunu sergiliyoruz.

Bu kahvenin yemekleri iyi değil, ama meyvesi bol. Hele suları çeneye aka aka, ısırılarak yenilen şeftaliler... Dişlerimi şeftalinin üstüne bastırınca kanımın zorlu vuruşlarının kulaklarıma dek çıkışını dinliyorum, tüm gözlerimle bakıyorum. Denizin üstünde, öğlenin kocaman sessizliği. Her güzel varlık güzelliğinin doğal gururunu duymakta ve bugün dünya gururunun her yandan sızmasına ses çıkarmıyor. Onun önünde, her şeyi yaşama sevincinin içine kapatmamayı biliyorsam, yaşama sevincini ne diye yoksayacakmışım? Mutlu olmakta utanılacak bir şey yok. Ama bugün budala kral olmuş, bense yaşamın tadını çıkarmaktan korkana budala derim. Bize gururdan o denli söz edildi ki! Bilirsiniz, gurur Şeytan'ın günahıdır. Sakının, diye haykırırlardı, kendinizi yitirirsiniz, güçlerinizi de. Daha sonra, gerçekten de öğrendim

Albert Camus'nün iki eseri bir arada... Bunlardan ilki *Düğün*, gençlik dönemi eserlerinden; ama sanatçının "benliğini ve dilini yaşamı boyunca besleyen bir kaynak" aynı zamanda. Gerçekten de *Düğün*'deki denemeler, Cezayir'i yansıtmalarının yanı sıra yalın, duru ve somut anlatımla keskin bakışı, anlama tutkusunu, yaşam ve yeryüzü aşkını ortaya koyuyor yazarın.

Bir Alman Dosta Mektuplar ise İkinci Dünya Savaşı döneminin ürünü. Bir yandan dünyayı egemenliği altına almaya kalkan bir ulus ile bağımsızlığını onurla savunan bir başka ulusun tutumunu karşı karşıya getirirken, bir yandan da gerçek yurttaşlığın, gerçek toplumsal ahlakın niteliklerini sergiliyor. *Başkaldıran İnsan*'ı müjdeleyen küçük boyutlu bir büyük eser.

#varoluşçuluk #felsefe #ikincidünyasavaşı #siyaset #avrupa #hümanizm

